

RUSZIN VILÁG

РУСИНСЬКИЙ СВІТ

VI. évfolyam 52. szám, március 2008 рікник VI. число 52, март

Válasz a konszolidációs programra:

„ellenzéki platform”?

Beszélgetés Manajló Andrással,
az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat elnökével

Manajló András

Manajló András egy éve választották meg minősített többséggel az ORKÖ elnökének. Az országos feladatok felelősségteljes ellátása, az ORKÖ irányítása elég feladattal látja el az amúgy is zsúfolt mindennapjait. Ő viszont kötelességének érzi, hogy reflektorfény alá vegye az újonnan létesült közgyűlés „pártosodásra törekvő” tagjainak követeléseit, nem titkolva csálódását.

- Jól emlékszem, hogy az elnökválasztás után az ORKÖ elnöke arról nyilatkozott, hogy kinyújtja kezét mindenki felé. Nem volt könnyű ez a vállalás, mert az előző elnök asszony kezét már többször ellokták. Akkor érte Manajló András elnököt is támadás, amikor az ORKÖ Közgyűlésének 2008. 03. 08-án megtartott ülésén az ORKÖ 2008. évi Költségvetésének tárgyalásakor a magát hol „ellenzéki platformnak”, hol „15 fős ORKÖ frakciónak” nevező képviselők csoportja szóban elhangzott felszólalásában a Ruszin Világ országos terjesztésű ruszinul megjelenő havi lap támogatására elkülönített összeg „sajátos elosztását” szorgalmazta. A költségvetési előirányzattal kapcsolatos nemtetszését az ülésről való látványos kivonulással jelezte. Hogyan fogadta az ORKÖ képviselő testülete ezt a jelenséget?

- Értetlenséggel, mert az előterjesztés előtt mindenkinek megvolt a lehetősége a módosító javaslatokra. A majdnem 6 millió forintos követelésük, amelyet a „platformos” ORKÖ frakció számlájára kérnek átutalni – abszurdum és ellentétes a Nek.tv 39D§ (4). bekezdésében foglaltakkal, valamint sérti az országos önkormányzatok kisebbségi feladatok ellátását célzó prioritásokat. E jelenség kísértetiesen hasonlít a MARUSZE 2003-ban tett sikertelen próbálkozására. A 2002-ben megtartott települési kisebbségi választások eredményeként 2003.02.04.-én megalakult az ORKÖ új Közgyűlése. A választásokon verességet szenvedett MARUSZE 2003. 03. 01.-én Komlóskán megtartott ülésén, megfogalmazott jegyzőkönyvben az

ORKÖ székházának és költségvetési összegének fele-fele arányban való megosztását követelte.

Hangsúlyozni szeretném, hogy az ORKÖ 2008. évi költségvetési koncepcióját az ORKÖ Közgyűlése 2007. 12. 15.-én megtartott ülésén – 19 igen szavazattal elfogadta és ez szolgálta alapul a költségvetés összeállításához, a független könyvvizsgáló véleményének megalkotásához. Annak ellenére, hogy 2008. évben költségvetési szervként kell gazdálkodnunk – ami több, törvény által előírt kiadás vállalását jelenti, mint pl. Hivatal több fős szakértői gárda alkalmazása, vagy intézményvezetők munkaviszony létesítése és még sorolhatnám, figyelembe vettünk és beépítettünk a költségvetés tervezetében több képviselői indítványt, e mellett kisebbségi feladatok ellátásától sem vettük el a pénzt, sőt növeltünk erre szánt keretet. Csak egy kis példa a sok közül: 6 gyerek tanulmányi ösztöndíjat fog kapni havonta az ORKÖ-től és többen közülük úgymond „ellenzéki” önkormányzat ajánlásával. Konszolidációs skálát szélesíteni terveztem és a szavaim mögött van tartalom: az elmúlt év eredményei ezt alátámasztják. Megint csak egy példa: Első Nemzetközi Ruszin Művésztelep Komlóskán került megszervezésére. Tehát, minden konszolidációs törekvésem ellenére, ez a „csoport” kockára teszi a ruszin közösség programmegvalósításának a jövőjét. Követelésükkel nem annyira az önkormányzatok működési rendszerének megerősítésén, hanem inkább saját jövőjük, elszálló tekintélyük miatt aggodnak. Ezek szerint, még mindig létezik az ORKÖ-n belül egy „klikk”, egy önmagát „ellenzéki platformnak” nevező társaság, amely manipulálja a tagokat, az önkormányzatokat. Itt nemcsak az a baj, hogy követeléseikkel megzavarják a tagokat és ezért követelik az állam által az ORKÖ-nek átadott pénz egy részének átutalását saját magánszámlára, hanem azt is elhitetik, hogy csak az a kizárólagos jó a ruszin közösségnek, amiről ők ezt kinyilatkoztatják, a többség véleményére sem figyelve.

Az elmúlt időszakban a ruszin közösség megtapasztalhatta, hogy van másfajta közösségi élet: van kultúra, hagyományörzés, nyelvapolás, identitáserősítés, hiteles ismeretterjesztés, vallási értékek ápolása, művészeti pezsgés és még sorolhatnám. Ezzel kellene még többet foglalkoznunk, nem pedig a ruszin identitás veszélyeztetésére, az elidegenítő, különállást hangsúlyozó levelezések és

felszólalások gyarapítására. Hibát hibára halmoznak, néha akad egy-két támogatójuk és kész. E néhány ember kezéből az irányítópálcát nem mi vettük ki, hanem a választók többsége.

- *Kevés idő telt el, de mi változott az ORKÖ-ben?*

- Nem annyira a változást, inkább az eddigi kulturális, hagyományörző értékeink sikerének folytatását tekintjük legfontosabb célkitűzésnek és új, nagy horderejű programok megvalósítását, mint pl. ruszin görög-katolikus fatemplom építését. Sikeres programokon vagyunk túl: konferenciák, emlékülések, újabb kiadványok, kiállítások és az első ruszin művésztelep szervezése, templomi búcsúk, országos rendezvények - hogy csak a legfontosabbakat említsem. Sok települési ruszin önkormányzat aktívan működik és a programjai világosak, értékállóak és támogathatóak. Költségvetés összeállításakor elkülönítettünk jelentős pályázati keretet. Mi nem adhatunk normatív módon egyik önkormányzatnak sem pénzt működésére - ez az állam dolga, de a kreatív, tartalmas pályázati kezdeményezéseket támogatjuk. Első sorban azokat fogjuk támogatni, akik kevés pénzből gazdálkodva (mert nem kapnak helyi települési önkormányzattól támogatást), az identitásunk megőrzését és ápolását szolgáló programokat szervezik. Itt kiemelném a Borsod-megyei önkormányzatokat és a BAZ megyei területi RKÖ fontos szerepét. Egész közösségünket szolgáló feladatokra, értékes kezdeményezésekre, tehetséges munkára alapozzuk a pályázati támogatásainkat, nem pedig néhány ember érdekeit szolgáló alaptalan, eleve törvényben ütköző manipulatív ígéretésekre.

- *Lassan már ott tartunk, látva a „15 fős ORKÖ frakció” beadványát, hogy megtanulunk együtt élni a „széthúzás” nevű betegséggel. Ha egy méreg gyorsan eltűnik a szervezetből, talán nem hagy benne maradandó nyomokat. Ha sokáig ott marad - pusztít. Hogyan tervezi ezt orvosolni? Hogyan látja a megoldás kulcsát?*

- Nem ismerek el és nem fogadok el semmilyen hasonló jellegű „ellenzéki platformokat” vagy „frakciókat”, de a törvény sem. A Nek. Tv. 39/A § (2) bekezdés: az Országos Kisebbségi Önkormányzat közgyűlés szervei: az elnök, az - egy vagy több - elnökhelyettes, a bizottságok és a hivatal - amit a SZMSZ-be is foglaltunk. De lehet, hogy nincs is „15 fő” az egyszer az egyik oldalon - máskor a másik oldalon álló hangoskodók mögött? Hiszen még a közgyűlésekre is csak néhányan jönnek be. Vagy lehetséges, hogy értelmes embereknek elégük lett a mesterségesen felfűtött szembeállításból? Rájöttek arra, hogy ez az „akciózás” csak egy-két ügyeskedő magán érdekeit szolgálja és nem szívesen adják hozzá a nevüket? Inkább a ruszin identitásunk erősítésével szeretnének békésen foglalkozni a

legitim többséggel, élvezve a szellemi és az anyagi támogatást? E kérdéseken érdemes elgondolkozni.

Összegezve gondolataimat és kérdéseire a válaszomat: nem tudok és nem is akarok együtt élni a széthúzás „betegségével”. Egy éves - konszolidációra irányuló munkámat érezném hiábavalónak, ha ez a kérdés nem oldódna meg. Jó lenne, ha végre szót értenénk egymással, s nem a problémát, hanem a megoldást keresnénk. Találjon magában bátorságot az illető, jöjjön el, illetve jöjjenek el és jelentsék ki, melyik programot kívánják folytatni. Azt, amelyik a ruszinság jövőjét, a megmaradásunkat szolgálja, vagy azt, amelyik a kicsinyes érdekektől függő változó véleményekre alapoz. Az egyik - egy gondosan megalapozott program, a másik - egy változékony manipuláció. Mindenkinek el kell döntenie, mit és kit kíván követni. Én nem hiszem, hogy értelmes, önállóan gondolkodó ember néhány nagyhangú címbitorló mögé sorakozna és hagyná, hogy helyette alkossanak véleményt. Egy elviselhetetlenül széthúzó társaságban nem érzem jól magam. A mi programunk világos és kiszámítható elvek mentén történik. Saját nemzetiségi kultúránk érdekeinek érvényesítését a közgyűlés többségének támogatásával végzem és ez így lesz továbbra is! És ez nem csupán költségvetési tétel, hanem túlélésünk záloga! Ha nekünk, ruszinoknak nem fontos, hogy a ruszin szó és kultúra, valamint a görög katolikus hitéletünk a jövőben századokban is fennmaradjon, senki más nem tesz egy szalmaszálát sem keresztbe értünk. Nemzedékek, generációk láncolata tűnik majd el, amelyet oly nagy áldozattal és vértanúsággal vittek tovább őseink!

Ezért is változás nem várható a „15 fős ORKÖ frakció” újabb beadványával, ez törvényellenes instabilitást okozna és veszélyeztetne a hazai ruszinság jövőbeli lehetőségeit. Mi nem vagyunk politikai szervezet, hogy hasonló „ellenzéki önszerveződések” című játékokkal veszélyeztessük oly törekény ruszin identitásunk megmaradását! Viszont ez a fő feladatunk és ennek közösnek kell lenni. Határozott elképzeléseinket nyilvánosságra hoztuk önkormányzati lapjainkban, regionális és országos rendezvényeinken, valamint hivatalos fórumokon. Kikkesedet manipulált érdekeknek nincs helyük az éves programunkban és stratégiai célkitűzéseinkben!

Ezentúl is, mindenkinek felajánlhatom az együttműködést és a támogatást, de csak addig, míg át nem csap elvtelenségbe.

Erősítsük együtt a hazai ruszin közösségünket!

Az interjút készítette: Ortutay Mária

Közlemény

2008. 03.10.-én a magát hol „15 fős ORKÖ frakciójának”, hol „ellenzéki platformnak” nevező képviselők, akik a 2007. évi országos önkormányzati választásokon a MARUSZE listájáról mandátumot szereztek faxon levelet küldtek Manajló Andrásnak az ORKÖ elnökének. Ebben egy sor követelést fogalmaztak meg az ORKÖ 2008. évi költségvetésében a Ruszin Világ országos terjesztésű anyanyelven megjelenő havi lap megjelenését biztosító 5,8 M forint terhére, többek között azt, hogy az ORKÖ a fent nevezett összeget 4 egyenlő részben a 15 fős ORKÖ frakció számlájára utalja át. A jelenség kisértetélyesen hasonlít a MARUSZE 2006-ban tett sikertelen próbálkozására. A 2002-ben megtartott települési kisebbségi választások eredményeként 2003.02.04.-én megalakult az ORKÖ új Közgyűlése. A választásokon verességet szenvedett MARUSZE 2003.03.01.-én Komlóskán megtartott ülésén megfogalmazott jegyzőkönyvben az ORKÖ székházának és támogatási összegének fele-fele arányban való megosztását követelte.

A 2008. 03. 08.-án megtartott ORKÖ közgyűlésének rendes ülésén és azt megelőzően a meghívóval együtt megküldött költségvetési tervezethez nem érkezett sem írásos, sem szóbeli módosító javaslat. Az ORKÖ 2008. évi költségvetési koncepcióját az ORKÖ Közgyűlése 2007. 12. 15-án megtartott ülésén 19 igen szavazattal V. (2007.12.15.) határozatával elfogadta. Az illetékes szakemberek a költségvetési koncepcióban meghatározott prioritások figyelembe vételével elkészítették a költségvetést, amelyet az ORKÖ által megbízott könyvvizsgáló véleményezett és javasolta elfogadását. Az érvényben lévő ORKÖ SZMSZ egyértelműen rendelkezik az előterjesztés benyújtásának módjáról, ezt a levelet aláíró képviselők több pontban figyelmen kívül hagyták.

Az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat képviselő testülete elhatárolódik a MARUSZE listájáról megválasztott, magukat hol „ellenzéki platformnak,” hol „15 fős ORKÖ frakciónak” nevező képviselők pártokra jellemző szerveződésétől, ellenez mindennemű a pártpolitizáláshoz kapcsolódó megnyilvánulást, tiltakozik a jelenség hazai ruszin kisebbségi közösségben való népszerűsítése ellen és felszólítja a képviselő csoportot, hogy haladéktalanul hagyjon fel a hazai ruszin

kisebbségi közösség megosztására irányuló tevékenységével, valamint rendezze a MARUSZE ORKÖ-vel szemben évek óta fennálló 1,5 millió forint kamatokkal növelt összegű tartozását.

Az ORKÖ képviselő testülete a jövőben is a közösség önazonosságának erősítésében, a ruszin nyelv ápolásában, a hagyományok, a kulturális és vallási értékek megőrzésében elért eddigi sikereinek folytatását tekinti legfontosabb célkitűzésének és határozottan elutasít minden a kisebbségi feladatok biztonságos és maradéktalan ellátását veszélyeztető magatartást. A 2005. november 25-én módosított 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól egyértelműen rendelkezik a települési, a területi és az országos önkormányzatok feladat- és hatáskörét illetően, meghatározza törvényes működésük feltételeit, a kisebbségi feladatok ellátását tekinti elsődleges prioritásnak.

Az ORKÖ képviselő testülete felszólítja a levelet aláíró képviselő csoport tagjait a 2005. november 25-én módosított 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól és az ORKÖ SZMSZ-ben foglaltak maradéktalan betartására.

Az ORKÖ II. (2008.03.12.) határozat

1848-1849-es szabadságharc és Rákóczi ünnepségek

Thökölynek és Rákóczinak az itt élő emberek lelkében fogant gondolatok, indulatok és vágyak is erőt adtak a szabadságért való küzdelemhez.

A ruszin népköltészet mindennél közvetlenebbül bizonyítja, hogy a ruszin nép a maga zárt etnikai határain belül is átélte a magyar történelmet, a múlt lényeges pillanatait, s évtizedek magyarelles propagandája ellenére is a magyarság mellé állt. - írta S. Benedek András. Hodinka Antal meggyőzően bizonyította, hogy a szabadságharc idején minden harmadik ruszin követte Rákóczit a háborúba, s a fegyvert fogott férfiak majd fele áldozta életét a magyar és egyben a ruszin szabadság gondolatáért. Hiába próbálták szembeállítani egymással a ruszin és a magyar nemzetiségű embereket. A Rákóczi szabadságharc idején vállvetve harcolt ruszin és magyar. Rákóczi „Gens fidelissima” - leghűségesebb nemzet titulussal ruházta fel ruszinjait, a harcokban mutatott hozzáállásukért. Ez nem múlhatott el a nép emlékezetében. S valóban: a nehéz sorsú nép szomorú, lemondó közmondásaiban (Búde ják Rákóczi prijde- Akkor lesz, amikor Rákóczi megjön, vagyis sohanapján) és a bujdosó, s majdan hazatérő fejedelemlről (vagy fiáról) szóló legendákban egyaránt az

a tudat munkál, hogy ez a szabadságharc érettük, a szegény népért történt. 1738-ban, három évvel a fejedelem halála után az a hír terjedt el az Északkeleti Felvidéken, hogy Rákóczi József, a fejedelem fia visszaérkezett, s most álruhában jár a nép között. Közös hitvallásban is találkozott a ruszin és a magyar nép, válhattak a fejedelem hű népévé.

A szabadságharc nemzetőrei Bacsinni Bacsinszky Mihály 1829-1849

1829-ben született az Ung megyei Zaricsó községben. Édesapja görög katolikus pap volt.

Bacsinszkyt a szabadságharc az ungvári szeminárium-ban találta. Eötvös Tamás, Ung megyei kormánybiztos látogatásakor előadta Popovics Bazil püspöknek, hogy a hon védelmére a köznép közé írástudó emberekre van szükség. Az ungvári kispapok közül többen a honvédek soraiba léptek, ezek közül az első volt Bacsinszky Mihály. A debreceni honvéd csapatnál lett honvéd, s rövid időn belül

őrmester. Életének nagy pillanata volt, amikor Debrecenben egy seregszemle alkalmából feltűnt Kossuth Lajosnak a daliás alkatú honvéd, s megállt előtte: „Ki és mi volt ön a polgári életben? – Én rutén pap voltam, kormányzó úr. - Ön lesz az én Toldim, Kinizsim”- mondta Kossuth és magasra emelte a kezét, hogy a jó növésű honvéd vállát megveregethesse. Nemsokára Dembinszky Henrik tábornagy hadseregének 75. számú zászlóaljához helyezték át, s kinevezték hadnaggyá. Higgadt természetű volt. Erről

tanúskodik egy feljegyzés, hogy amikor egyszer Eperjesen az egyik cukrászdában mulatozás közben egy huszártiszt sértegetni kezdte a „bakancsosokat” (gyalogosok), akkor a lóháton ülő tisztet lovastul együtt felemelte.

Huszár, korabeli litográfia

Dembinszky hamar megkedvelte. Egy ideig adjunktusa volt: „Ti moj chlopcsik” (az én fiam) mondogatta. Minden nevezetesebb csatában részt vett. Személyes bátorságáért századosi rangot szerzett. Az 1849. augusztus 9.-i temesvári gyászos csatában, az egyesített osztrák-orosz hadsereg túlereje megtörte a kiéhezett, fáradt honvédsereget. Bacsinszky százada is kénytelen volt hátrálni. Kezébe ragadva a földre hullott

zászlót, magasan lobogtatva, századát megállásra bírta. Súlyos sebet kapott, de tovább is hősiiesen harcol, míg az ellenség lovasai el nem taposták. A temesvári közös sírban alussza örök álmát.

Sokáig azt hitték, hogy Törökországba menekült. Ezt a hírt cáfolta meg 1888-ban a „Kelet” című görög katolikus hetilap. Seregély László medencei lelkész: „Az ungvári vár kápolnája” c. történelmi elbeszélésében arról írt, hogy a „hétlábnyi magas atléta” külföldre emigrált. A későbbiekben egy olvasói levél kapcsán ezt már tévesnek nyilvánítja. Leírja halálát: „Bacsinszky Mihály elesett a temesvári ütközetben, bal kezével a szívéhez szorítva védte az ezred zászlaját, míg jobbában karddal, mint egy második Kinizsi viaskodott... A 75. zászlóalj zászlótartója dicsőn, hősiiesen esett el Temesvárnál”.

Forrásanyag:

Bagu Balázs, Szakáll Mihály – „A szabadságharc nemzetőrei”

Az 1848-1849-es szabadságharc 160. évfordulójára emlékezett meg a Ruszin Kisebbségi Önkormányzat Kisvárdán 2008. március 15.-én

A szabadságharc hőseire emlékezve gyűltek össze 2008. március 15.-én a Kisvárdai Ruszin Kisebbségi Önkormányzat tagjai és támogató ruszin közössége. A több mint 30-fős ünneplő közönség az 1848-1849-es forradalom, vidékükkel kapcsolatos eseményeiről és a benne résztvevők földijeinkről hallhattak az ünnephez méltó tájékoztatást. Az ünnepi köszöntőt Ortutay Tamás, KRKÖ elnöke tartotta. Beszédében méltatta a szabadságharc történelmi jelentőségét és a mai korra vetítő kisugárzását. Ismertette azoknak a hősöknek az életútját – kiemelten az Ungváron elhunyt báró Bémer Lászlóét (1784-1862), Nagyvárad püspökét - akinek utolsó lakhelyén Ungváron, a Szobrác u. 27 száma alatt – 1911-ben- emléktáblát avattak a következő szöveggel: „Itt élte utolsó éveit 1861-1862-ben, a magyar szabadságharc mártírja báró Bémer László, nagyvárad latin szertartású római katolikus püspök. Kegyelet jeléül: Laudon család.”

Ezt az emléktáblát 1945-ben az oroszok bevakoltatták. Újra 1991-ben lett ismert az ungváriak előtt. Bémer Lászlóról, Keresztyén Balázs által szerkesztett Művelődéstörténeti Kislexikonból az alábbiakat olvashatjuk:

Bémer László, Kisbákán (ma Szabolcsbáka) született

1784. április 8.-án és Ungváron hunyt el 1862. november 4.-én.

Római katolikus püspök volt. Diákéveinek nagy részét Ungváron töltötte. Előbb egri kanonok, a hétszemélyes tábla ülnöke, 1843-ban nagyvárad püspök. A szabadságharc idején Kossuth oldalára állt, részt vett az 1849-es Országgyűlés néhány ülésén. Körlevélben tudatta a függetlenségi nyilatkozatot és a szöszékről buzdította híveit a szabadságharcban való részvételre. Emiatt 1849. december 24.-én elfogták, Pestre szállították az Újépületbe. 1850. február 9.-én lemondott püspökségéről. A haditörvények március elején felségserstés miatt akasztásra, majd kegyelem útján húszévi várfogságra ítélte. A király elengedte a fogságot azzal a feltétellel, ha valamelyik ausztriai kolostorba vonul. 1850-ben Maria Enzersdorfba ment, majd öt év múlva engedélyt kapott, hogy visszatérjen hazájába. Ettől kezdve Pesten, Sátoraljúj helyen, Perlenyiken tartózkodott. 1862-ben Ungvárra költözött unokahúgához, báró Reviczky Amáliához, aki őt haláláig gondozta. A nagyvárad Székesegyházban temették el.

Ortutay Csaba, a Kisvárdai RKÖ tagja

Rákóczi ünnepség 2008. március 29-30-án Sárospatakon és Borsiban

A Rákóczi-szabadságharc a ruszin nép történetének kiemelkedő eseménye.

A Rákóczi-család és a ruszinság története már ezt megelőző évszázadban összekapcsolódott. Nem meglepő ez: Kárpátalja a ruszinoknak, magyaroknak egyaránt szülőföldje, a szabadságküzdelmek egyik bölcsője.

A területet a XVII-XVIII. századi történelmünk

folyamán egységben fogta a Rákócziak birtoklása. II. Rákóczi Ferenc személye a magyarság mellett a ruszin nép történetébe épült bele leginkább. Birtokai közül a legjelentősebb (leghatalmasabb, legnépesebb) a munkácsi uradalom. Ennek lakosságát a ruszin nép alkotta.

Az 1703-ban kibontakozott és 8 évig tartott Rákóczi-szabadságharc első katonái a ruszinok voltak. A

szabadságharc területi kibontakozása szintén a ruszinok lakta északkeleti területhez kapcsolódik. A ruszinok kötődése a Rákóczi-családhoz szinte patriarchális.

Méltán és büszkén emlegetik, hogy ők a „gens fidelissima”, II. Rákóczi Ferenc leghűségesebb népe.

A „gens fidelissima” egy történelmi elnevezése a ruszinságnak, egy olyan jelző, egy olyan szófordulat, mely esetünkben népnévvé vált. Ha elhangzik a kifejezés egyértelmű azonosítást is jelent, elválaszthatatlanul a ruszinsághoz kötődik.

Ez a szókapcsolat történelmi önazonosság tudatot, tájékozódási pontot is jelent a ruszin nép körében. Ennek egyik gyönyörű kifejeződése a Ruszin Kisebbségi Önkormányzat március végi Rákóczi megemlékezése.

II. Rákóczi Ferenc 300 esztendővel ezelőtt a „gens fidelissima” jelzővel történelmi jelentőségű néppé, saját népévé tette a ruszinságot. A március végi Rákóczi ünnepel a Ruszin Kisebbségi Önkormányzat évszázadokat átívelve fejezi ki tiszteletét a Nagyságos Fejedelem előtt.

Az immár hagyományos rendezvény egy történelmi konferenciával kezdődött Sárospatakon. Ehhez egy koszorúzási ünnepség is kapcsolódott a Rákóczi szobornál.

A helyszín választása adott volt. II. Rákóczi Ferenc és Sárospatak neve a történelmi köztudatban összeforrott. A Rákóczi birtokok központja egyben a Rákóczi-szabadságharc politikai központja is volt. A Rákócziak egykori várában ma múzeum működik, mely a Kárpátmedence legjelentősebb, legteljesebb Rákóczi kiállításának ad helyet. A

kiállítás különösen kedves a ruszin nép számára. A történelmi eseményeket felidézve a szabadságharc kezdőmotívumát megjelenítve bemutatásra kerül a Rákóczi

csapataihoz csatlakozó ruszinság is. Kiállításon olvashatjuk II. Rákóczi csapataihoz csatlakozó ruszinsághoz kapcsolódó írásait is. Ezen emlékhely felkeresése a ruszinság Rákóczi tiszteletének fontos eleme.

II. Rákóczi Ferenc 1676. március 27-én született Borsiban. A borsi kastély ma nemzeti zarándokhely a ruszinság számára is. Születésnapj ünnepsége március végén évről-évre méltó ünnepe a Kárpát-medence népeinek.

Az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat is évek óta kiemelt eseményként kezeli a borsi születésnapj ünnepséget.

Bízunk abban, hogy 2008. márciusának ünnepsége méltó II. Rákóczi Ferenc emlékéhez, különleges ünnep a ruszinságunknak.

Kozsnyánszky János

Sárospatak

Borsi

Rákóczi és a ruszinok

300. esztendeje, 1703-1711 között zajlott történelmünk egyik legjelentősebb szabadságküzdelme, a nyolc esztendeig tartó Rákóczi-szabadságharc. A Kárpát-medence népeinek történetében ez az egyetlen olyan esemény, melyben együtt léptek fel a nemzeti szabadság és függetlenség védelmében.

II. Rákóczi Ferenc személye, az általa vezetett szabadságharc a magyarság mellett a ruszin nép hagyományába épült bele leginkább. Nem meglepő ez, hiszen a Rákóczi-család által birtokolt nagy északkeleti uradalmak, a nagysárosi, a makovicai és a munkácsi lakosságát a ruszin nép alkotta. Kapcsolódásuk a történelmi családdal szinte patriarchális.

A köznemesi család első birtoka a Zemplén megyei Rákóc volt. 1517-ben szerezték meg az Abaúj megyei Felsővadászt, mely település a család előnevében szerepelt. A mohácsi csata utáni török elleni végvári harcokban folytatódott a Rákócziak felemelkedése, nevet, vagyont és

hatalmat szereztek. A gazdagságot és politikai befolyást biztosító nagykiterjedésű birtokokat Rákóczi Zsigmond (1544-1608) alapozta meg. Legidősebb fia, I. György (1593-1648) folytatta apja birtokszerző politikáját. A családi birtokok mellett 1630-as erdélyi fejedelemmé választása után a fejedelemség kincstári birtokai is kezébe kerültek. A hatalmas Rákóczi-Lóránffy-birtokok a Felvidék nyugati szélén emelkedő Lednictől a Déli-Kárpátokban pompázó Fogarasig, az északkeleti régiót uraló Munkácsig alkottak uradalmakat. Utóbbi központja a Latorca kanyarulatánál, a síkságból magányosan kiemelkedő sziklahegyen álló Munkács vára. A vidék legjelentősebb, épségben fennmaradt hatalmas bevehetetlen erődje. A középkori eredetű várat 1630-ban szerezte meg a család, s a Rákóczi-családdal összefonódva vált legendássá.

Közös évszázadainkból a ruszin nép két történelmi személyiséget érez sajátjaként tisztelt vezetőjének, Mátyás királyt és II. Rákóczi Ferencet. Előbbi az úgynevezett

mátyási dekrétumokban 1484-ben felmentette a ruszinokat az állami adók fizetése alól. A döntésnek gazdasági okai voltak. Abból indult ki, hogy a ruszinok által lakott hegyvidéki törékeny a gazdasági egyensúly, s az ott élők a kettős terhet nem tudnák elviselni. Lényegében az egyház jövedelme érdekében Mátyás király lemondott a kincstári bevételekről (ebben az időben szerveződött a ruszinok egyházi központja, a Munkács -csernekhegyi monostor). A területek földesurai igyekeztek megőrizni jobbágy-népességük kiváltságait, ezzel biztosítva a saját érdekeit is. A földesúr-jobbágy viszony a régió természeti sajátosságainak alapvető törvényeire épült. A szűk patak völgyben megtelepült falvak eltartó képessége csak a havasok és az erdőségek használata mellett felelhetett meg az egyre gyarapodó lakosság életigényeinek és a földesúr elvárásainak.

Amikor az ország vezetése a Habsburg uralkodócsalád kezébe került a ruszinok állami adómentességet biztosító előjoga veszélybe került. Ebben az időszakban a ruszinokban lakta területek legnagyobb részét a Rákóczi-család uralma alá tartoztak, így az állami törekvésekkel szemben gazdasági előnyeik védelmétőlük remélhették.

A XVII. Század közepéig nyugodt, békés a ruszinok által lakott területen az élet. Ekkor azonban az Erdélyért folytatott hadjáratok, a lengyel, tatár betörések a határ menti régió lakosságának elnyomorodásához vezettek. Feldúlták a Rákócziak Munkács-szentmikulósi, makovici uradalmát, Beregszászot, s egész Máramarost. A császári csapatok sem kímélték a vidéket. A kuruc mozgalmak elleni hadviselés terheit a ruszinok lakta területek nehezen viselték. Egy Haditanácsnak küldött jelentés szerint 1685/1686 telén egész Bereg megye népe Lengyelországba futott. Az EK-i vármegyékben a jobbágytelkek közel fele (46%) pusztán volt.¹ Nem volt ez másként a Rákóczi birtokokon sem.

A ruszinság és II. Rákóczi Ferenc életének kapcsolódása nem a szabadságharc zászlóbontásakor kezdődött. Születését megelőzően, 1676 márciusában egymást érték az Erdély határvidékén szerveződött kuruc csapatok betörései északkelet Magyarországon. Valószínűleg emiatt indult el I. Rákóczi Ferenc és felesége, Zrinyi Ilona Sárospatakról a biztonságosabb Munkácsra. Borsiban azonban meg kellett állniuk, s itt született meg 1676. március 27-én II. Rákóczi Ferenc. A csecsemőt nagymamájához Munkács várába vitték, majd Regéc várába költözött vele édesanyja.

Ugyancsak Munkács a menedék 1685-ben, Thököly Imre fejedelemségének felbomlása idején. A kuruc-labanc harcok során elsőként Munkács környéke pusztult szinte teljesen el. A császári csapat által ostromlott vár környékét a hadak „felették, elrabolva a parasztok gabonáját, jószágait.” Magyar s ruszin katonákkal körülvéve tanulta meg a 10-12 éves Ferenc, hogy a hatalom felelősség, az uralkodás szolgálat.

Ebben a helyzetben természetes, hogy a II. Rákóczi Ferenc vezette, a Habsburg uralom ellen indított szabadságharcban a ruszinság a magyarság oldalán, a

nagyságos fejedelem zászlaja alatt harcolt, s lett annak legendásan leghűségesebb népe, a gens fidelissima.

A súlyos elnyomás ellen kuruc mozgalmak bontakoztak ki az országban. Ezek közül kiemelkedett a Tiszaháti felkelés. Tehetséges vezetőjük Esze Tamás 1703 tavaszán kapcsolatot keresett a Brezán várában tartózkodó II. Rákóczi Ferencel és Bercsényi Miklóssal. Rákóczi elfogadta hadinépének a felkelőket.

1703. május 6-án közzétette a „Brezáni kiáltvány”-t, amelyben fegyverbe szólította az ország nemes és nem nemes lakosságát a császári uralom ellen.

1703. május 21-én Beregszász, Tarpa és Vári piacán kibontották zászlóit, felolvasták a „Brezáni kiáltványt”. A felkelők a hegyek közé húzódva várták Rákóczi hazatértét Lengyelországból. 1703. június 16-án a Vereckei-hágónál lépte át a határt. A fejedelem megemlékezett erről s az őt elsőként támogató ruszinokról Emlékírataiban:

„Másnap folytattam utamat és egy Skole nevű faluhoz értem Lengyelországban...Skole lakói azonban Utamat állták. De a szóváltás közben egy zsidó felismert, s a vita örömmé meg udvariassággá változott. Érkezésem hírére előjött egy Petronius Kaminski nevű derék öregember-az orosz szerzetesek szomszédos kolostorának főnöke, aki engem valaha még mint gyermeket a karján hordozott-, örökönyeket ontott látomra, nem tudott betelni látással. És elkísért egészen a határig....

Mihelyt híre terjedt jöttömnek a munkácsi hercegségben, alig lehet elképzelni, hogy, ilyen igyekezettel és örömmel tódult hozzám a nép...Ezek az emberek gyerekestől, feleségestől jöttek és messziről meglátván engem, térdre ereszkedtek és orosz módra keresztet vetettek. Buzgóságukban és ragaszkodásukban nemcsak élelemmel látták el, hanem hazaküldvén feleségeiket és gyermekeiket, maguk beálltak a seregembe és többé el sem hagytak...és kinyilatkoztatták, hogy velem akarnak élni, halni.

Minthogy másnap reggel nem érkezhettünk el a kijelölt helyre, megszálltunk egy Klimiec nevű faluban, a Magyarország és Lengyelországot elválasztó Beszkid-hegység lábánál. Ez hajó emlékszem, 1703. június 16-án volt. Nagyobb biztonság céljából elrendeltem, hogy vezessék hozzám a hegy túlsó oldalán tartózkodó csapatokat. Dél tájban érkeztek, botokkal és kaszákkal felfegyverkezve. Ötszáz ember helyett alig kétszáz gyalogos, rossz parasztpuskákkal felszerelve, és ötven lovas. Vezérük Esze Tamás volt, egy paraszt, tarpai jobbágyom, és Kis Albert...

Miután az így összegyűlt kis parasztsereg első örömköltörését mérsékeltem, megszüntetem a lövöldözéseket és szóltam hozzájuk...Ekkor buzgó örömmel hűséget esküdtek nekem...Csapataim létszáma néhány nap alatt háromezer emberre emelkedett...Miután hadaink száma és bátorsága így megnövekedett, átléptem Magyarország határait...”²

(Folytatás következik)

Dr. Tamás Edit

¹ Wellmann Imre: A népesség sorsa a szabadságharc idején. In: Rákóczi-tanulmányok. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980. p. 36.

² Rákóczi Ferenc: Emlékíratok. Szépirodalmi Kiadó. Budapest, 1979. p. 201-203.

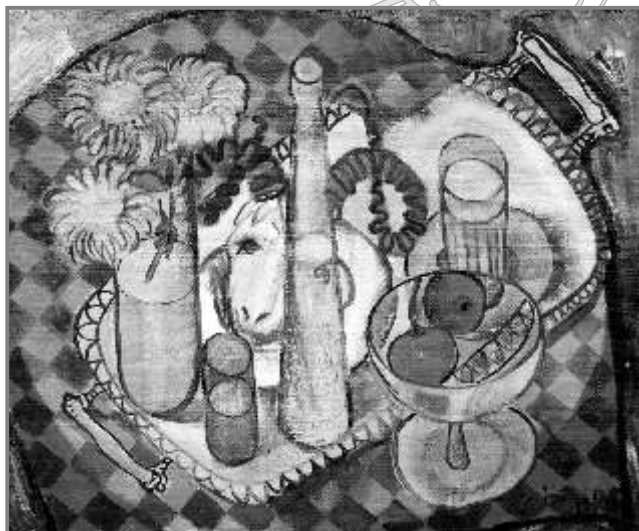

Szemán Ferenc festőművész 1937. március 27. Ungvár – 2004. Ungvár

A kárpátaljai festőművészetnek, a 60-as évek avangardizmusának, a festészet új hullámának jelentős, karizmatikus képviselője. A szovjet hatalom egy időben őt a formalisták közé sorolja, a perifériára szorítja. Nagy tehetsége azonban hozzásegíti, hogy közönségét és a műértőket erőteljes művészi hatással érintse meg. 11 önálló kiállítása volt. Alkotásai megtalálhatók nemcsak Kárpátalján és Magyarországon, hanem Európa és Amerika több galériájában. Expresszív erejű, elegáns színezésű portrék, kompozíciók mindenhol nagy sikert

arattak. Egyik legsikerültebb kiállítását Magyarországon az Aszódi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat posztumusz

rendezte meg a városi múzeumban. Korán veszítettük el e kiváló kárpátaljai képzőművészt.

Murányi János (Turjaremete 1881-1945), a Duchnovics Társaság egyik alapítója

Murányi János

Görög katolikus pap, tanár. Apja postai tisztviselő volt. Középiskoláit Miskolcon végezte, majd az ungvári Görög Katolikus Szemináriumban folytatta tanulmányait. 1905-ben szentelték pappá. Neresznicán és Bereznán szolgált. 1919-től 1933-ig az ungvári gimnáziumban tanított. Elbeszéléseket írt, Shakespeare és

Dickens műveit fordította. A Duchnovics Társaság alapító tagja volt. Részt vett a Kárpátaljai Tudományos Társaság ruszin nyelvi és irodalmi szakosztályának munkájában. Természettudományi képzettséget is szerzett. Több tankönyv szerzőjeként is nagy megbecsülést szerzett. Tudományos munkássága elismeréseként a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választotta. Az NKVD megsemmisítette Murányi János felbecsülhetetlen értékű archívumát, könyvtárát.

Murányi Miklós (1911-1979) apostoli vikárius, püspöki irodaigazgató, teológiai tanár

1911.május 1-én született Bereznán (Berezovo), Murányi János görög katolikus pap és Szilvai Laura családjában. A gimnáziumot Ungváron, a teológiát Strasburgban végezte el. 1933. szeptember 17.-én Sztojka Sándor szentelte pappá nőtlenül. 1931-1933-ig püspöki levéltáros és iktató, 1933-1934-ig szentszéki jegyző, 1934-1944-ig püspöki titkár. 1933-1949-ig püspöki irodaigazgató, 1945-1948-ig teológiai tanár. 1947-ben vikáriussá nevezték ki. 1949. február 16.-án a Területi Tanács végrehajtó bizottságának elnöke írásban felszólította Murányi Miklóst, mint a Munkácsi Görög Katolikus Püspökség irodavezetőjét, hogy a katedrális épületét és a többi helyiséget, a püspökség Ungváron található javaival együtt, adja át a pravoszláv egyháznak. Ezt az okmányt így szignálta: „Tudomásul vettem. 16. II/49. Káptalani vikárius.” Érdekes, hogy ezek után a szovjet hatóságok ezt a dátumot úgy emlegették, mint

a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye önfeloszlatásának dátumát, hivatkozva arra a rendeletre, amelyben a vikárius értesítette az egyházmegye papjait, hogy ő a továbbiakban utasításokat nem ad ki.

Mivel nem volt hajlandó az aposztáziára, Murányi Miklóst 1949.június 24.-én letartóztatták és rögtön a CSEKA kijeji központ börtönébe, a „Korolenkára” vitték, ahol majdnem két és fél évig várt arra, hogy az élet és a halál urai mit határoznak sorsáról. „Mi, akik rövidebb-hosszabb időt töltöttünk itt, tudjuk, hogy az itteni érzések nem messze állnak a halálraítélteknek a halál-cellában tapasztalt érzéseitől.”- emlékszik vissza rabtársa Bendász István. A Szovjetunió Állambiztonsági Minisztériuma 10-évre szóló ítéletét 1951.szeptember 21.-én közzétették vele. A karagandai lágerekben raboskodott. 1956.május 24.-én szabadult. Nem sokkal hazatérése után, 1957.január 23.-án Chira Sándorral

Balról jobbra: Murányi Miklós, Bendász István és Chira Sándor püspök. Karagandában 1957. augusztus 29-én

együtt, kitiltották az USZSZK területéről. Mindketten visszamentek Karagandába (1957. január 27.-én), ahol a száműzött és kitelepített Volgamenti németek, lengyelek, litvánok, lettek, galíciai ukránok és kárpátaljai ruszinok raboskodtak. „Amikor májusban én is csatlakoztam hozzájuk, már mindkettőjüknek egy-egy megszervezett német római -és ukrán görög katolikus hitközsé-

ge volt”.- emlékezik vissza Bendász István. 1957. augusztus 29.-én, betegségének gyógykezelése céljából, a szovjet hatóságok, Murányi Miklós számára engedélyezték az Ungvárra való visszatérést. 1976. július 9.-én, mint apostoli vikárius, kijelölte utódjául Szemedi János oltártestvérét. 1979. január 12.-én bekövetkezett halála után Szemedi János vette át a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye irányítását.

Az Állambiztonsági Bizottság kárpátaljai főhivatala és a területi ügyészség 1989. április 26.-án rehabilitálta Murányi Miklóst.

Forrásanyag:

Bendász István- Bendász Dániel: Helytállás és tanúságtétel

Húsvét

„Én vagyok a feltámadás és az élet.
Aki hisz bennem, még ha meghal is, élni fog.”

Jézus föltámadása

„Harmadnapon halottaiból feltámadott...”

Vasárnap kora hajnalban Jézus teste egyesült lelkével és föltá-madt...

Kora reggel jámbor asszonyok mentek ki a sírhoz, hogy Jézus testét, akkori szokások szerint, illatosított olajjal bekenjék. Útközben tanakodtak, hogyan fogják a nehéz követ elmozdítani a sír bejáratától. Mikor odaértek látták, hogy a kő nincs a helyén. Bementek a sírba, de Jézus testét nem találták ott. Ekkor két férfi jelent meg mellettük ragyogó ruhában és megszólította őket: „Ti, a keresztre feszített Jézust kerestek? Nincs itt. Feltámadt, ahogy előre megmondta. Menjetek és

vigyétek a hírt tanítványainak és Péternek”.

Jézus föltámadását a nagyhét vasárnapján ünnepeljük. Rövid istentiszteletet tartanak a koporsó fölött, majd körmenet a templom körül. A hívek a „Krisztus föltámadt” éneket éneklük, miközben a pap kitárja a templom ajtaját és megkezdődik a reggeli feltámadási szertartás, az „utrenye”. A szentmise alatt megszentelik a pászkákat.

Ezek a napokon örvendezik az egész világ. Jézus Krisztus miértünk, emberekért kínhalált halt és halottaiból

feltámadt. A bűnből és a halálból való szabadulást kínálta nekünk.

Ezen a napon a hívek így köszöntik egymást: Krisztus feltámadt! Így fogadják: Valóban feltámadt! „Hrisztosz voszkresz! – Voisztynu voszkresz!”

Tisztelt Olvasóink! Kérjük támogassák adójuk 1%-val:

- **A Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Egyesület Alapítványát** (elnöke: Dr. Lyavinecz Antal professzor)
Swift kód: TAKBUHB 54700082-18003699 Adószám: 18179475-1-42

- **A Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesületet** (az egyesület elnöke: Manajló András)
Számlasszám: Budapest Bank: 10103898-58498500-01000004 Adószám: 18715194-113

- **A Ruszinokért Alapítványt** (az alapítvány elnöke: Giricz Vera)
OTP Bank Rt.: 11784009-20300735 Adószám: 18170720-1-42

Kiadja az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat.
Felelős kiadó: Manajló András (ORKÖ elnöke)

A szerkesztőbizottság:
Kisfalviné Ortutay Mária - szerkesztő;
Ádám Éva - szedő, szerkesztőségi titkár;

Nyomdai munkálatok: Atlantis Reklám- és Nyomdaipari Kft.

A szerkesztőség címe:
1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b.
Tel./Fax: (06-1) 220-8005
E-mail: ruszinok@freemail.hu
http:// www.ruszinvilag.hu